

112 verhalen

S T E F V A N L E E

112 VERHALEN

met, over en op spoed

*Wat vindt u van dit boek? Vertel het ons op Instagram via
@uitgeverijvrijdag met #vrijdagboeken*

© 2022 – Stef Vanlee & Uitgeverij Vrijdag
Jodenstraat 16, 2000 Antwerpen
www.uitgeverijvrijdag.be

Vormgeving omslag, foto's en montage podcasts: © kwestion.be
Kunstwerk achtergrond portretfoto's: *The Road*, Dirk Victor Caluwaerts
Vormgeving binnenwerk: theSWitch, Antwerpen

ISBN 978 94 6434 113 3
ISBN e-boek 978 94 6434 114 0
Thema: VFG, MQF

Niets van deze uitgave mag door middel van elektronische of andere middelen, met inbegrip van automatische informatiesystemen, worden gereproduceerd en/of openbaar gemaakt zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voorwoord door Herman Verbruggen

Beste lezer,

Dit boek telt eigenlijk geen 112, maar 113 verhalen, want ook ik heb in een ziekenhuis gewerkt. En om je te stimuleren even verder te lezen: het was op de spoedafdeling. Nu gij?!

Ik behoor namelijk tot de generatie Belgen voor wie de legerdienst – de dienstplicht – nog verplicht was. Voor of na je studies acht tot tien maanden het land dienen in een mottig kaki kostuum en een veel te grote helm: voor velen was het een welgekomen avontuur ('In 't leger word je pas echt een man!') en voor sommigen zelfs – zeker na enkele glazen wijn tijdens een barbecue – de enige opwindende tijd in hun saaie leven.

Voor een twintiger als ik, met tientallen scoutskampen en acht jaar internaat op de teller, was het zuiver tijdverlies. Ik had toen net met enkele collega's een theaterbedrijfje opgericht waardoor het nogal belangrijk was om 'een beetje in de buurt te blijven'. Bovendien wilde ik als acteur en oprecht vredelievend mens misschien wel soldaatje spelen, maar het zéker niet worden. Ik koos dus voor het statuut van gewetensbezwaarde, wat een vriendelijke optie is in de wet waarbij je je legerdienst kan omzetten in burgerdienst vanwege je geweten. Diezelfde (dus toch iets minder vriendelijke) wet strafte je dan wel door er wat extra dienstmaanden bij te kletsen: vijftien maanden in de medische sector of achttien maanden in de culturele sector. Om een lang verhaal kort te maken: ik belandde door omstandigheden niet in een of ander theater of cultureel centrum, maar op de spoedafdeling van het Sint-Vincentiusziekenhuis in Antwerpen.

Ik was er de allereerste dienstplichtige sinds hun ontstaan in 1867 en toen ik hen ook nog eens vertelde dat ik acteur was, hadden ze al helemaal geen idee meer waar ze mij in godsnaam voor konden inzetten. Maar de oplossing volgde snel – urgentie en snel beslissen is tenslotte die mensen hun specialiteit...

Het waren de beginjaren van de MUG, wat toen nog Delta heette. Het was een gespecialiseerde eenheid met snelle medische interventiewagens met een spoedarts aan boord en een spoedverpleger achter het stuur. Het Sint-Vincentiusziekenhuis had net haar eigen wagen – de Delta 4 – gekregen en de dag na mijn aankomst gingen ze van start. Op een tafeltje in de dienstkeuken stond een gloednieuw blinkend telefoontoestel, waarlangs de oproepen van de 112 zouden binnenkomen. Het probleem was dat er op drukke momenten in de relatief kleine spoedafdeling niemand beschikbaar zou zijn om die oproepen stante pede te beantwoorden. Een groot probleem... Tot de pientere hoofdverpleger met dé oplossing kwam.

Ik werd benoemd tot operator van dienst en nog voor ik: 'Neeee, help!!' kon uitroepen, zat ik op een stoel aan het tafeltje in de dienstkeuken. Ik werd een balpen en een clipboard toegestopt en begon aan mijn dienst bij het telefoontoestel. Ik knijp mijn billen weer dicht bij die herinnering. De sympathieke acteur zonder enige medische vorming en ervaring werd plots een cruciale schakel in het 112-systeem. De instructies waren: rustig blijven, de telefoon opnemen met de woorden 'Delta 4, ik luister', vervolgens naar de situatie en het adres vragen en dit noteren op het clipboard, en ten slotte op de alarmknop drukken. De dokter van wacht en verpleger zouden dan een signaal krijgen op hun bieper, waarna ze rennend naar de uitgang mijn clipboard zouden meegrissen en met gierende banden en loeiende sirene naar de plaats van onheil zouden vertrekken.

Met klamme handen en een ongezond hoge hartslag heb ik drie dagen zitten wachten op de eerste oproep. Ik durfde mijn post niet te verlaten, ging tijdens mijn dienst maar één keer

naar het toilet en 's middags at ik mijn boterhammen terwijl ik al kauwend staarde naar het levensreddende telefoontoestel. Ik zweette bij de gedachte dat ik zo dadelijk het verschil kon maken tussen leven en dood. Stel dat ik een fout noteer... De verkeerde straatnaam... Of een fout huisnummer... In mijn verbeelding zag ik een vloekende verpleger bij huisnummer zeventig staan, terwijl bij nummer negentig een hevig bloedende man zijn laatste adem uitblies... Help!

Vrij snel werd besloten om het systeem te veranderen. Ik denk dat ik er op dag vier ook wanhopig begon uit te zien. De oplossing was een luide bel in de gang als de telefoon rinkelde, met de instructie aan iedere aanwezige arts of verpleger om op te nemen.

Ik mocht voor de rest van mijn diensttijd doen waar ik goed in was. Koffie maken en zorgen voor sfeer, de interventiewaagen poetsen, de patiënten in de bedden van de spoedafdeling opmonteren, hun maaltijden bezorgen en vooral luisteren naar dokters en verpleegkundigen die in de koffieruimte hun verhaal kwamen doen. Het was een boeiende, inspirerende en leerrijke tijd. Voor mij en – naar mijn bescheiden mening – ook voor het ziekenhuis. Dit alles, beste lezer, om je te vertellen dat een niet-klassieke combinatie (acteur-zorgverlener) wel kan werken en zelfs een grote meerwaarde kan zijn voor beide partijen.

En zo komen we tot bij mijn goede vriend Stef, die zo'n niet-klassieke combinatie is. Ik heb hem leren kennen als zeventienjarige acteur bij een groep jonge vrijwilligers in een sociocultureel straattheaterproject. Die jonge acteur werd uiteindelijk spoedverpleger – hij kon niet kiezen –, maar we zijn hem blijven engageren als speler en entertainer. Vandaag is hij minstens de twee. Naar mijn gevoel is dit interessante boek daar ook het gevolg van.

Als spoedverpleger werkt hij – zeker voor een buitenstaander – in een fascinerende omgeving. Het is de backstage van de stad,

de achterkamers van het leven. Hij komt op intrigerende verborgen plaatsen waar we het liefst willen wegblijven, maar wel alles over willen weten.

Een (creërende) acteur wil per definitie graag gezien worden door het publiek. Hij gaat daarvoor op zoek naar boeiende thema's en interessante verhalen door vanuit zijn perspectief te kijken naar de mens. Als spoedverpleegkundige ziet Stef die mens letterlijk en figuurlijk in zijn zuiverste vorm. Zonder masker, onbegrensd en puur – niet altijd onze mooiste kant. In nood, zo blijkt, tonen we wie we echt zijn.

Voor wie een beetje tussen de regels kan lezen, is dit boek veel meer dan *112 verhalen met, over en op spoed*. Het boek gaat ook over de waarde van het leven en de fragiliteit van de mens.

1. Het is een jongen!

We werden met de ziekenwagen opgeroepen om een bevalling bij te staan. De mug-arts heeft dan de leiding, terwijl wij met de ziekenwagen uitrijden om ondersteuning te bieden. Maar als je met de ziekenwagen eerder ter plaatse bent, kan je een hoogzwangere vrouw met hevige contracties moeilijk vragen om zich nog even in te houden.

Doorgaans zijn dat zeer dankbare ritten. Net omdat de bevalling zo vlot verloopt, raken mama en co niet meer op tijd in het ziekenhuis en worden wij erbij gehaald. In 99 procent van de gevallen kennen die interventies een happy end.

Wat dan zo anders was aan deze interventie? De locatie. De toekomstige mama was met haar schoonvader onderweg naar het ziekenhuis. Net over de grens had ze haar kindjes achtergelaten bij haar schoonmoeder, omdat de uitgerekende bevalingsdatum naderde. Drie afritten voor het ziekenhuis kreeg ze volledig uit het niets de eerste weeën. Die waren zo hevig dat haar schoonvader meteen de 112 belde. We moesten uitkijken naar een Audi A7, die we gelukkig snel vonden.

We parkeerden de ziekenwagen voor de nagelnieuwe klassebak. Het was een wit *full option* model met lederen zetels, waarschijnlijk niet geselecteerd om geschikt te zijn voor bevallingen, maar dat was wel exact wat er op dat moment aan het gebeuren was.

Ik probeerde me voor te stellen hoe dit duo de laatste tien minuten beleefd moest hebben. Zij die probeerde haar weeën zo goed en sereen mogelijk op te vangen, hij achter het stuur, gefocust op de weg en binnensmonds smekend dat ze het in godsnaam zouden halen.

Zodra ik bij de wagen was, vroeg ik de vroeg of ze oké was, rekening houdend met de omstandigheden. Ze dacht van wel. Haar slip had ze onderweg al uitgedaan, goed wetende dat het voor elk moment kon zijn. En inderdaad, toen ik haar tussen de benen onderzocht, zag ik de bovenkant van het schedeltje al uitsteken. Haar linkerbeen vond steun ter hoogte van de gps, haar rechterbeen op de ventilatierooster. De dure lederen zetel zat al onder het vruchtwater.

Intussen liep de opa in spe doodnerveus af en aan, niet wetende waar te kijken.

Ik deed mijn best om als geloofwaardige vroedman over te komen en vroeg haar om bij de volgende keer persen zo goed mogelijk mee te duwen. Alsof ze dat nog niet wist. Toen ik rustig wilde vertellen wat er dan zou gaan gebeuren, was de laatste wee daar al en floepte het kindje in één beweging naar buiten. Ik kon het nog net opvangen.

‘Goed gedaan. Uw kindje is geboren. Het is een jongetje...’

‘Oh, een jongetje...’

De grootvader schoof zijn discretie aan de kant en kwam met tranen in de ogen meekijken.

‘Een jongen! ’t Is een jongen!’

Ik overhandigde het jongentje aan de mama, die het meteen op haar buik legde. Dit was niet haar eerste keer.

‘Dag jongen,’ zei ze. ‘Dag Freek...’

Ik wikkelde een roze handdoek rond het kleine, mooie wonder en kon enkel nog getuige zijn van oprecht geluk. Wauw.

Het blijft mij keer op keer diep verbazen. Niet alleen het nieuwe leven op zich, maar ook de kracht die elke moeder aan de dag legt om dit nieuwe leven te dragen en vervolgens op de wereld te zetten. Natuurlijk is er een grote medische revolutie geweest op dat vlak, maar als je eerlijk bent: deze vrouwen doen het toch vooral helemaal zelf. En dat verdient niks minder dan mijn eindeloze respect.

Juist, terug even focussen: de navelstreng nog! Ik nam al het materiaal dat ik hiervoor nodig had uit onze bevallingskoffer en knelde de navelstreng op twee plaatsen af. Met een knip van de schaar was dit zo klaar. Jammer genoeg was deze keer geen papa in de buurt om de eer op zich te nemen. En de schoonvader, die was nog aan het bekomen van zijn hartverzakking.

Ik nam de baby over zodat de collega's van de MUG, die net gearriveerd waren, de kersverse mama op de brancard van de ziekenwagen konden leggen. Dat was ongeveer het enige waarmee ze nog konden helpen. De klus was al geklaard.

Zodra de mama in de ziekenwagen lag, werd het kindje terug op haar borst gelegd en goed toegedekt. Heel voorzichtig reden we naar het ziekenhuis om de mama verder te kunnen verzorgen. De moederkoek, die kwam per slot van rekening langzamer dan de baby.

Dit zijn interventies waar ik intens blij van word. Ook al zijn alle credits voor de mama en val ikzelf vooral terug op mijn keeperskills, is de voldoening die je uit zulke interventies haalt enorm. Het zijn verhalen die je alleen maar positieve energie opleveren, waardoor je er weer even tegen kan als het volgende keer dramatischer afloopt. De balans zat weer even goed.

Al vroeg ik me ook wel af of opa rechtstreeks naar de carwash zou zijn gereden.

2. Triathlon

Op tien kilometer afstand van onze spoed is een grote vijver waar vooral duiksport wordt beoefend. Ook wandelaars komen daar om in alle rust rond het water te kuieren. Eén van die wandelaars had een fiets opgemerkt, enkele kleren aan het stuur gedrapeerd. Tegelijk was er geen zwemmer te bekennen. Dat was voor de man reden genoeg om de noodcentrale te bellen.

Niet helemaal onterecht overigens. De vijver is berucht voor zijn thermocline, dat is een overgang tussen twee lagen in het water met een verschillende temperatuur en dichtheid. Dat temperatuurverschil kan hydrocutie veroorzaken, een thermische shock waarbij je hersenen te weinig zuurstof krijgen, met bewustzijnsverlies tot gevolg. Als dat gebeurt tijdens het zwemmen, heb je een groot probleem. Dat is ook de reden waarom zwemmen in open water vaak verboden is.

Op de heenweg kregen we het gezelschap van heel wat collega's: politie, brandweer, ziekenwagen... Iedereen was van de partij. Ter plaatse bleken we met een twintigtal hulpverleners te zijn: de zoektocht kon beginnen.

Toevallig werd de brandweer gevolgd door een cameraploeg. Terwijl de duikers zich klaarmaakten om onder water te gaan zoeken, zoefden de camera's onafgebroken langs onze hoofden. Ze wisten niet waar eerst filmen. Dit werd zonder twijfel een spectaculaire aflevering.

Tijdens onze zoektocht langs de berm keek ik even op naar het wateroppervlak. Daar ging net een tweede duiker het water in. Toen ik wat verder keek, zag ik plots iets op het water liggen, een dikke driehonderd meter van ons af. Was dat een zwemmer?

Ik liep naar de brandweercommandant die de operatie coördineerde en wees hem op de persoon in het water, die steeds dichterbij kwam.

Hij vloekte. 'Dat meen je niet...'

'Volgens mij komt die recht op ons af,' stelde ik vast.

De commandant zuchtte: 'Dat gaat 'm zijn, hè.'

De man bleef mooi onze richting uit zwemmen. Tegelijk leek hij zich van geen kwaad bewust. In alle rust zwom hij borst-crawlgewijs verder richting waterkant, geen flauw idee waar hij al die supporters – inclusief een cameraploeg – aan te danken had.

Toen de man op de oever stond, keek hij toch een beetje scheef.

'Wat is er gebeurd?' vroeg hij verbaasd.

De commandant stond hem te woord: 'Dat kunnen we beter aan u vragen, hè meneer.'

'Staan jullie hier allemaal voor mij?'

'Ah natuurlijk. U weet dat zwemmen hier verboden is?'

'Niet voor mij,' antwoordde de man zelfverzekerd.

'Ah zo. Meneer staat boven de wet?'

'Nee, maar ik ben wel lid van de duikclub,' zei hij, waarna hij zijn LAZ-vergunning liet zien waarmee lange afstandswimmers in open water mogen trainen. De commandant vloekte binnensmonds.

Vals alarm dus, veroorzaakt door een overbezorgde burger en een sportieve jongeman met de juiste vergunning. Maar liever dit, dan een levenloos lichaam uit het water vissen.

3. Zeg eens aaa

Hoofdpijn, een verminderd bewustzijn en verwardheid. Dat waren de symptomen die ons al werden meegedeeld over een man die dadelijk de spoed zou worden binnengereden. Arne en ik prepareerden een urgentiezaal. Dat zijn ruimtes die groter zijn dan gemiddeld, zodat er meer volk met gespecialiseerd materiaal aan een patiënt kan werken.

‘Amai Stef, vandaag is ’t in orde in de kantine. Vol-au-vent met frieten.’

‘Waar steek je dat toch allemaal?’

‘Een mens moet eten, hè.’

‘Awel, ’t is goed. Ik doe mee.’

‘Nu hoor ik je praten!’

De man werd binnengebracht. De voortekenen waren niet al te gunstig. Zijn parameters waren weliswaar perfect in orde, maar zijn bizarre gedrag was onrustwekkend. Niet het minst omdat zijn vrouw ons met enige schroom toevertrouwde dat ze net voordien ‘ne goeie numero’ hadden gedaan.

Nuttige info weliswaar, want dat versterkte ons vermoeden van een hersenbloeding, die doorgaans veroorzaakt wordt door een bloedvatafwijking. Een arterioveneuze malformatie, of een abnormale verbinding tussen de slagaders en aders zonder haarvaten, die een dunnere wand hebben, maar op die manier wel bloeddrukken te verwerken krijgen waarvoor ze niet gemaakt zijn. Het bleef voorlopig een gok, maar het zou wel veel verklaren.

O ja, door de toenemende druk in het hoofd kan de patiënt plots beginnen te projectielbraken. Dat was die dag niet alleen vervelend voor de patiënt zelf, maar ook voor Arne, die ergens in het midden van de zin ‘we gaan u naar het onderzoek

brengen' zat wanneer het gebeurde. Ik weet niet meer exact tot welk woord hij precies geraakt was, maar ik vermoed dat het toch 'gaan' of 'naar' geweest moet zijn, gezien Arnes opengesperde mond.

De stroom van kots die een seconde later door de ruimte vloog, miste zijn doel niet. Arne sloot zijn mond een fractie te laat en liep vervolgens zelf kokhalzend de gang op. Terwijl ik de patiënt naar de radiologie bracht, stond Arne onder de douche te bekomen, zijn mond opengesperd onder de waterstraal.

Het voorval had mijn eetlust niet bedorven, al heb ik die middag wel alleen moeten lunchen. Arne had geen zin meer in vol-au-vent.

Toch kon ik het niet laten om hem achteraf in geuren en kleuren te beschrijven hoe goed het gerecht er had uitgezien. Helaas werd mijn enthousiasme maar matig geapprecieerd.

De man in kwestie kreeg na zijn CT-scan inderdaad te horen dat hij een lichte hersenbloeding had gekregen en werd opgenomen op de intensieve zorgen voor verdere opvolging. Achteraf heb ik gehoord dat hij niet veel later werd ontslagen uit het ziekenhuis zonder ernstige bijzonderheden.